

Posudek na rigorózní práci Ing. Mgr. Václava Jelena s názvem Média jako subjekt tržního prostředí

Vypracovala PhDr. Lenka Vochocová, KMS IKSŽ FSV UK

Václav Jelen si ve své rigorózní práci klade za cíl věnovat se některým ekonomickým principům fungování médií a jejich dopadům v oblasti mediálního managementu. Výsledek jeho úsilí však považuji za velmi problematický z řady důvodů, kterým se budu věnovat níže.

Práce z mého pohledu postrádá jasné ukotvení a zacílení, celek působí nesourodě a není zcela zřejmé, zda autor přispívá k oboru mediální studia vlastními empiricky podloženými poznatky či přehledovou studií představující relevantní akademickou diskusi týkající se zvoleného tématu. V první části práce autor předkládá výběr pohledů na vnímání mediálních institucí, na vztah mediálního průmyslu a tržního prostředí či na vliv technologií na tržní chování médií. Navzdory velkému množství dostupné literatury k této oblasti však autor prezentuje zejména své vlastní dojmy a názory na fungování médií, aniž by v převážné většině případů odkazoval k relevantní literatuře.

Za velmi problematický považuji např. tento názor (s. 7), který se v rigorózní práci objevuje bez jakéhokoli odkazu k odborné literatuře: *„Jedním z projevů specifického vnímání je například důvěra občanů v média. Ta pramení ze skutečnosti, že mediální instituce jsou pro velký počet lidí autoritou v mnoha otázkách jejich života a tento vliv je přímo úměrný důvěře obyvatel v média v rámci daného územního celku.“* Autor sice dále pracuje s výzkumem CVVM a sám přiznává, že není možné vyvozovat z něj tak jednoznačné závěry, nenabízí ale žádný odkaz k akademické diskusi na toto téma a v závěru kapitoly se kloní spíše k jednoznačnému přijetí výsledků výzkumu. Na straně 10 pak autor předkládá svůj pohled na funkci médií ve společnosti a na povědomí společnosti o ní (*„obecně ale platí, že ve společnosti chybí povědomí o tom, že většina médií svou produkci přizpůsobuje primárně svým ekonomickým zájmům“*), aniž by odkázal k výsledkům výzkumů či k literatuře, z níž vychází. Citaci úvodníku Petra Bílka nepovažuji ve vztahu k tomuto tématu na akademické úrovni za relevantní. Nedostatečné zdrojování problematických názorů na fungování či roli médií ve společnosti vnímám jako jednu z hlavních slabin práce Václava Jelena. Podobných míst se v textu vyskytuje celá řada, proto zmíním již jen ty případy, které považuji za nejnapadnější. Matoucí je z mého pohledu zejména nástin diskuse k tématu komercializace médií na s. 14-16. K tomuto obsáhlému tématu autor cituje pouze dva zdroje (jedním z nich je navíc text z internetové stránky k RVP, který je podle mého názoru vhodný spíše k popularizaci mediálních studií, než k odborné debatě). Autor v závěru píše, že téma je velmi komplexní a vydalo by na samostatnou práci, to mu ovšem nebrání bez jakýchkoli dalších odkazů k odborným zdrojům publikovat velmi problematické soudy, u nichž není patrné, zda jsou jen autorovým názorem, nebo zda vycházejí z relevantních empirických dat (*„Samozřejmě že existuje i takový model fungování médií, kdy namísto tržních principů bude mediální odvětví plně regulováno státem, nebo nějakým jiným monopolním subjektem a k výše popsaným jevům nemusí docházet. Tento model ale nikdy neposkytoval pro občany „kvalitnější“ služby, což známe i z naší vlastní historie. V prostředí tržní ekonomiky sice dochází k deformacím demokratizační role médií, na druhou stranu vždy existuje taková cílová skupina, která bude požadovat média určité kvality. Tato (většinou minoritní) cílová skupina patří ale ke vzdělanější a příjmově nadprůměrné části populace, takže je zajímavá pro inzerenty.“* – s. 16). Problematické je také autorovo normativní pojetí role médií ve společnosti bez citace odborné literatury k tématu: *„Je tedy špatné, pokud společnost od médií očekává plnění nějaké funkce, ale média tuto funkci naplňují pouze pokud je to v souladu s jejich business cíly.“* – s. 15. Také u následující části textu není zřejmé, jakou autoritou či

jakými empirickými výzkumy Václav Jelen tvrzení o *nulové informační hodnotě* některých příspěvků zaštiťuje: „*Jako důkaz může posloužit například umístování určitých druhů příspěvků s nulovou informační hodnotou na závěr zpravodajských bloků komerčních televizí.*“ Za vhodné nepovažuji v kritické mediální reflexi ani vysvětlení některých odborných termínů odkazem na Wikipedii (informační společnost, s. 20) či elektronický slovník cizích slov (médiu, s. 3) nebo odvozování „*důležitosti*“ pojmu informační společnost ze skutečnosti, že s ním pracuje Evropská unie či vláda ČR. Jakýkoli odkaz ke zdroji postrádám také např. na s. 37-38 v úvahách o významu tisku pro příjemce (celé dvě strany obsahují velmi jednoznačný pohled na role médií a jejich příčiny bez odkazu na zdroj). Za poněkud netradiční v rámci akademického diskurzu považuji autorovu tendenci prezentovat vlastní přímočará hodnocení („*Domnívám se, že tyto debaty nemají žádný smysl.*“ – s. 48; „*A kromě toho mě to přijde jako docela zajímavá výzva.*“ – s. 49; „*To není problém pouze vydavatelů, ale také zadavatelů reklamy, kteří v podstatě mnohdy sami neví co chtějí.*“ – s. 61). V části věnující se kvalitě řízení mediálních podniků (s. 69) již autor naprosto rezignuje na vědecký diskurz a odkazy k relevantním zdrojům a předkládá souhrn vlastních psychologizujících názorů na „*vzácnou kombinaci určitých vlastností*“, které „*v sobě musí mít manažeři v oblasti médií*“. Podobný styl prezentace pokračuje také na dalších stránkách - v kapitole o externích vlivech na řízení médií, která je z mého pohledu spíše jakýmsi manuálem pro budoucí mediální manažery a manažerky, než kritickou reflexí ekonomické podstaty fungování médií a jejich řízení v duchu zaměření oboru mediální studia nejen na IKSŽ FSV UK. Prosím také o vysvětlení grafů na s. 44-45, v nichž se objevují dvě překrývající se věkové kategorie – 12-29 let a 20-29 let.

Zásadní výhrady mám zejména k formální stránce předkládané rigorózní práce, v níž se vyskytuje nepřijatelné množství gramatických chyb, překlepů, typografických chyb (mezery před interpunkčními znaménky, přehlédnuté mezery v délce několik řádků uprostřed věty – s. 64). Autor naprosto ignoruje pravidla interpunkce v češtině, užívá řadu problematických počestlých nebo cizích výrazů bez vysvětlení důvodu užití těchto slov (např. „*... vedoucích k emergenci tisku...*“ – s. 15, „*core business*“ – s. 54, „*penetrace digitálních médií ve společnosti*“ – s. 41) a text je prostoupen tolika problematickými jevy, že je jeho čtení velmi obtížné. Formální úprava rigorózní práce by měla být podle mého názoru bez ohledu na obsah textu dostatečným důvodem pro přepracování, zejména s ohledem na obor, v němž autor práci předkládá.

Z výše uvedených důvodů bohužel nemohu doporučit rigorózní práci Ing. Mgr. Václava Jelena k obhajobě a pro případné další předložení práce doporučuji text upravit po formální stránce a opatřit dostačujícím poznámkovým aparátem, který ukotví autorovy názory v relevantní odborné literatuře.

V Praze, 23. 3. 2009

PhDr. Lenka Vochocová